

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 10/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen om stats- budgeten för 2015

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 19 september 2014 Regeringens proposition om statsbudgeten för 2015 (RP 131/2014 rd) till finansutskottet för beredning.

På grundval av 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning har social- och hälsovårdsutskottet beslutat lämna utlåtande om budgetpropositionen till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Jukka Pekkarinen, budgetråd Outi Luoma-aho och budgetråd Jouko Narikka, finansministeriet
- avdelningschef Outi Antila, ekonomidirektör Mikko Staff, direktör Päivi Voutilainen, medicinalråd Taina Mäntyranta, konsultativ tjänsteman Susanna Grimm-Vikman och konsultativ tjänsteman Mikko Nygård, social- och hälsovårdsministeriet

- ekonomidirektör Kai Ollikainen och forskningschef Olli Kangas, Folkpensionsanstalten
- ekonomichef Pekka Kivilevo, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården
- generaldirektör Juhani Eskola och ekonomichef Antti Niemi, Institutet för hälsa och välfärd
- direktör Hannu Koponen, strålsäkerhetscentralen
- generaldirektör Harri Vainio, Arbetshälsoinstitutet
- biträdande direktör Reijo Vuorento och specialsakkunnig Tero Tyni, Finlands Kommunförbund
- direktör Pirjo Marjamäki, SOCCA — Huvudstadsregionens kompetenscentrum inom det sociala området
- direktör Tarja Kauppila, Itä-Suomen sosiaali-alan osaamiskeskus (ISO) Östra Finlands kompetenscentrum inom det sociala området
- chefsekonomist Jussi Ahokas, SOSTE Finlands social och hälsa rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Den långsamma återhämtningen i världsekonomin återspeglas också i de offentliga finanserna i Finland. I år beräknas bnp inte öka alls och för

2015 förutspås en ekonomisk tillväxt på 1,2 procent. Arbetslösheten beräknas fortsatt ligga på samma nivå som i år, nämligen cirka 8,5 procent. Enligt budgetpropositionen har de offentliga finanserna länge uppvisat ett underskott till följd av den stora konjunktursvackan, men an-

ShUU 10/2014 rd — RP 131/2014 rd

passningsåtgärderna har medverkat till en långsammare ökning i underskottet. Utgiftsnedskärningarna 2015 minskar statens nettoutgifter med cirka 2 miljarder euro jämfört med i år.

Social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel slutar på inmot 12,8 miljarder euro. Det är ungefär 24 procent av hela statsbudgeten och cirka 124 miljoner euro mindre än den ordinarie budgeten för i år. De minskade utgifterna beror i huvudsak på sparbesluten i regeringsprogrammet och det strukturpolitiska programmet. Utfallet av sparbesluten under huvudtiteln är omkring 360 miljoner euro. Besparingarna gäller bland annat inkomstrelaterade arbetslöshetsersättningar, barnbidrag, sjukförsäkringsersättningar och tandvård. Indexhöjningarna kopplade till folkpensionsindex och ArPL kommer i de flesta fall att vara 0,4 procent nästa år. Det är den överenskomna nivån från arbetsmarknadsuppgröelsen.

Kommunal ekonomi

Nästa år uppgår de kalkylerade statsandelarna till kommunerna till cirka 8,8 miljarder euro, vilket är cirka 0,6 miljarder euro mindre än i fjol. Statsandelen till kommunal basservice kommer 2015 att höjas med 126 miljoner euro för förbättring av social- och hälsovården. Av höjningen går 82 miljoner euro till att verkställa äldreomsorgslagen. Vidare avsätts 16 miljoner euro till revideringen av socialvårdslagen. Elev- och studerandevården får 13,1 miljoner euro och stödtjänster inom närståendevården ska utvecklas för 10 miljoner euro.

Det strukturpolitiska programmet innefattar ett flertal åtgärder med betydande kostnadseffekter för den kommunala ekonomin. Bland dem märks mer generösa behörighetskrav, inskränkningar i vård på institution inom äldreomsorgen och reformer av joursystemet, men också avskaffad arkivering av patientdata på papper. Men kostnadseffekterna av ett flertal strukturpolitiska åtgärder kommer fram först om flera år. Flera av propositionen inom ramen för det strukturpolitiska programmet har ännu inte lämnats till riksdagen och en del av dem är knutna till lagen om ordnade av social- och hälsovård och kommunallagen. För en mer hållbar kommunal eko-

nomi och ett mindre hållbarhetsgap är det av största vikt att det strukturpolitiska programmet genomförs.

Vidare är det viktigt att social- och hälsovårdsreformen utmynnar i större produktivitet inom den kommunala ekonomin. Om vi ska kunna få bukt med de skenande kostnaderna krävs det stark nationell styrning av reformen, större produktivitet och återhållsamhet med nya kostnadskrävande verksamheter. Enligt utskottet är det viktigt att reformen fortskrider enligt planerna när alla yttranden har kommit in och att lagstiftningen träder i kraft våren 2015.

Utredning och utveckling

Ämbetsverken och inrättningarna inom förvaltningsområdet föreslås få cirka 199 miljoner euro. Omkostnadsbesparingarna är ungefär 17 miljoner euro och största delen drabbar sektorsforskningen. I utlåtandet om budgeten för i år (ShUU 17/2013 rd) och i utlåtandena om regeringens rambeslut (ShUU 2/2014 rd och ShUU 6/2013 rd) lyfte utskottet fram de sparbeslut som föreslås för instituten inom förvaltningsområdet. Det omfattande sparbeslutet ändrar i grunden forskningen och utvecklingen inom förvaltningsområdet och påverkar institutens lagstadgade uppgifter, har utskottet ansett redan tidigare.

Nedskärningarna för Strålsäkerhetscentralen uppgår till cirka 2,7—3,0 miljoner euro perioden 2014—2017. Sparkraven drabbar forskning som finansieras genom statsbudgeten och den vägen i synnerhet övervakningen av strålsäkerheten och beredskapen inför strålningsolyckor. Enligt uppgift kommer forskningen och utvecklingen inom strålsäkerhetsområdet att upphöra helt i Finland och nedskärningarna kommer att leda till en personell minskning på 20—30 årsvärken. Detta riskerar att leda till en kännbar försämring i vår kompetens inom strålsäkerhet och vår utrustning för strålningsmätning, vilket direkt påverkar kärn- och strålsäkerheten i Finland.

Nästa år ska Arbetshälsoinstitutet spara cirka 10 procent. Allt som allt betyder sparbesluten att statsbidraget till Arbetshälsoinstitutet minskar

med en fjärdedel 2014—2017. Fram till idag har minskningen inneburit att 58 personer har sagts upp och att personalen har minskat ytterligare med en del andra åtgärder. Anslaget till samordningen av specialistutbildningen inom företagshälsovård minskar med nästan en tredjedel och det förväntas resultera i att specialistexamina minskar från 45 till färre än 30 årligen.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) drabbas inte lika hårt som de övriga instituten, men verket bedömer att anslagen inte kommer att räcka till för de lagstadgade utgifterna. Bland annat kommer handläggningstiden för klagomål att bli längre. Verket uppger att nedskärningarna i anslagen till Institutet för hälsa och välfärd försämrar dess möjligheter att få nödvändig information för tillsynen.

En utredning från Institutet för hälsa och välfärd (THL) visar att finansieringen via budgeten minskar med drygt 18,6 miljoner (27 % jämfört med nivån 2013), när produktiviteten minskar, forskningsinstituten reformeras och anslagen till sektorsforskningen reduceras bland annat i enlighet med besluten om ramarna för statsfinanserna 2015—2018. Institutet har inlett samarbetsförhandlingar och personalen föreslås minska med 130 årsverken. Forskningen och utvecklingen till stöd för beslutsfattandet kommer att krympa inom alla sektorer. Betydande ingrepp måste göras i hälso- och socialpolitisk forskning, befolkningsstudier, forskning kring folksjukdomar, smittsamma sjukdomar och miljö- och hälsoskydd och i vaccinforskning. Nedskärningarna försämrar också möjligheterna att söka extern finansiering och delta i samfinansierade projekt.

Statens andel av Folkpensionsanstaltens omkostnader sjunker med 10 miljoner euro. Staten står för ungefär två tredjedelar av omkostnaderna, vilket betyder att de totala omkostnaderna måste dras ner med 11,1 miljoner euro nästa år. Drar man av beloppet på personalkostnaderna, betyder det att ungefär 230 årsverken måste bort nästa år. Risken är att kundtjänsten försämrats och att till exempel handläggningstiden för förmånsansökningar blir längre. Utöver de minskade anslagen till omkostnader måste FPA spara

0,4 miljoner euro på forskning som ett led i sparandet för sektorsforskningen.

Den statliga ersättningen till hälso- och sjukvårdsenheter för forskning på universitetsnivå sjunker med ungefär 10 miljoner euro och ersättningen till hälso- och sjukvårdsenheter för kostnaderna för läkar- och tandläkarutbildning minskar med cirka 13,4 miljoner euro. Redan i budgeten för i år skars statsbidragen till kompetens- och utvecklingscentrumen inom det sociala området ner med 17 procent och i budgeten för nästa år minskar anslagen med 33 procent. Hela anslaget är då 2 miljoner euro. Anslagen minskar så mycket att centrumen får sämre möjligheter att klara av sina lagstadgade uppgifter. Detta går stick i stäv med målet att öka integrationen inom social- och hälsovården. De knappa anslagen till utvecklingsarbete inom det sociala området kan bli ett hinder för jämlikt samarbete med utvecklingsarbete inom hälso- och sjukvården.

Social- och hälsovårdsutskottet anser det fortfarande vara påkallat att sparandet för sektorsforskningen analyseras i ett samlat perspektiv med hänsyn till tidigare sparåtgärder och konsekvenserna av dem för verkens och institutens inkomster och utgifter. Målet i samhället är att förändra och förlänga arbetslivet och sett i det perspektivet är det inte bra att forskningen kring arbetshälsa och arbetsförmåga bantas ner så här mycket.

Utskottet menar att utveckling inom det sociala området spelar en avgörande roll för strukturreformen och integreringen inom social- och hälsovården. Vidare är det viktigt att vi har stark forskningsdokumentation att bygga besluten på, anser utskottet och påminner om att instituten måste ha tryggade verksamhetsmöjligheter också för att det måste gå att utvärdera och följa upp effekterna av de kommande social- och hälsovårdspolitiska besluten. I samband med planen för de offentliga finanserna förutsatte riksdagen att regeringen vidtar åtgärder för att bygga upp offentliga register som beskriver kvaliteten på hälso- och sjukvården. Också möjligheterna att förbättra resultatmätningen inom social- och hälsovården och utveckla kvalitetsregistren försämrats när resurserna minskar.

ShUU 10/2014 rd — RP 131/2014 rd

Ställningstagande

Social- och hälsovårdsutskottet anser

att finansutskottet bör beakta det ovan sagda.

Helsingfors den 15 oktober 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Juha Rehula /cent
vordf. Anneli Kiljunen /sd
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Laila Koskela /saf
Merja Kuusisto /sd
Sanna Lauslahti /saml
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd
Hanna Mäntylä /saf
Mikael Palola /saml

Terhi Peltokorpi /cent
Sari Sarkomaa /saml
Hanna Tainio /sd
Anu Vehviläinen /cent
Ulla-Maj Wideroos /sv
Erkki Virtanen /vänst
ers. Ari Jalonen /saf
Pia Kauma /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Harri Sintonen.

AVVIKANDE MENING 1

*Motivering**Nedskärningen av barnbidraget måste tas tillbaka*

Ett av de första sparbesluten i regeringen Katainen var att frysa indexet för barnbidragen. Det var samtidigt ett val av värderingar. För att få större jämvikt i statsfinanserna måste vi fatta svåra beslut som drabbar många befolkningsgrupper. Det innebär val mellan olika värderingar.

Regeringen vill dra ner på barnbidragen och sänka dem med 8—15 euro i månaden. Nedskärningen gäller vartenda ett barn varenda månad. Det känns i ekonomin när inkomsterna är låga. Vi kan inte acceptera en sådan nedskärning.

Nedskärningarna ska kompenseras med en orättvis och tillfällig avdragsmodell som slår lite hur som helst mot familjerna. Inte nog med det. Bara kostnaderna för att ställa om informationssystemen uppgår till 2,5 miljoner euro. I socialpolitiskt hänseende handlar det om principer, när man vill skära i en primär förmån och sedan kompenserar nedskärningen med skatteavdrag.

I interpellationsdebatten i riksdagen signalerade statsministern till de allra fattigaste barnfamiljerna att de får sin kompensation via utkomststödet. Rent socialpolitiskt sett är det betänkligt att man skär i en primär förmån för att använda en förmån som är den allra sista utvägen, nämligen utkomststödet.

Det finns andra sätt att få ihop de 110 miljoner euro som måste sparas in. Regeringen kan exempelvis slopa kvoteringen av stödet för hemvård av barn. Eller så kan man höja punktskatten på tobak. Då behöver barnbidragen inte sänkas.

Kvoteringen av stödet för vård i hemmet måste bort

Regeringen låter barnfamiljerna betala notan för sin misslyckade finans- och sysselsättningspolitik och det återspeglar vilka värderingar den har.

Den här regeringen har inte haft någon samlad bild av familjepolitiken. De tre år den har funnits har kantats av en ostrukturerad och rörig familjepolitik. Det finns ingen tydlig syn på eller kunskap om barnfamiljernas vardag och vad som påverkar den, exempelvis service och transferringar.

Kvoteringen av stödet för vård i hemmet måste tas bort eftersom den gör livet för barnfamiljerna ännu svårare. Dessutom är förslaget realistiskt vad beträffar effekterna, både för ekonomin och för sysselsättningen. Regeringen förefaller inte lita på att familjerna själva är experter på att ordna sina liv. Lagberedningen pågår fortfarande, men att döma att de uppgifter vi fått kommer inget stöd längre att ges ut om det är någon annan än en förälder, till exempel, en far eller en morförälder, som tar hand om barnet. Också lagen om barnpedagogiska tjänster har vi fått vänta på, och vi väntar fortfarande.

Följderna av att regeringen tvingar fram en uppdelning av stödet blir okontrollerbara. Den kommunala barnomsorgen får potentiellt sett ta hand om upp till ca 24 000 nya barn, och ungefär 15 000 är under tre år. Det innebär en extra kostnad på 250—300 miljoner euro för kommunerna. Att ändra stödet för hemvård kräver stora ansträngningar att få kvalificerad arbetskraft och tillräckligt med lämpliga lokaler. Om alla de barn som berörs av regeringens planer ska tas hand om av barnomsorgen, behöver daghemmen över 5 000 nya utbildade anställda. Bara grupperna för barn under tre år behöver nästan 4 000 nya barnskötare. Även om alla barn som berörs av regeringens planerade reform inte flyttas till barnomsorgen, blir kostnaderna för kommunerna i vilket fall som helst mycket höga. Det är uppenbart att nedskärningarna i stödet för hemvård av barn inte på minsta sätt tjänar regeringens mål att sänka kostnaderna för kommunal verksamhet med en miljard euro senast 2017.

Regeringens beslut är maskerad som jämställdhetsfrämjande åtgärd och bygger på ren

och skär tro. Och regeringens kostnadskalkyl baserar sig i hög grad på att fler fäder i fortsättningen ska ta hand om barnen hemma. Antagandet är att fäderna ska stanna hemma i 10 procent av de fall när mammorna har utnyttjat sin maximala tid. Ändå är det höljt i dunkel hur mödrarna kommer att göra när stödet upphör om de inte har ett jobb att återvända till. Enligt beräkningarna skulle cirka 5 400 mödrar få utkomstskydd för arbetslösa, vilket ökar utgifterna med 45 miljoner euro på årsbasis. Tvång motiverar inte papporna att stanna hemma ett dugg mer än nu, om det handlar om att trygga familjens försörjning genom förvärvsarbete. Ett verkligt val mellan förvärvsarbete och barnomsorg kan vara aktuellt bara om föräldrarna har lika stora inkomster.

Garantipensionen måste höjas

Pensionsindexen stiger med 0,4 procentenheter 2015. Det index som inte stiger ska kompenseras via skatterna.

Finansministeriets förslag var att kompensationen för pensionärer med de allra lägsta inkomsterna, med garantipension, skulle vara att garantipensionen höjs med 10 euro i månaden. Men regeringen Stubb kommer inte med något sådant förslag. Regeringen väljer värderingar.

Också pensionärerna med de lägsta inkomsterna måste få kompensation för indexfrysningen. Vi föreslår att budgeten höjs med 13 miljoner euro för att höja garantipensionen.

Tjänsteproduktionen i kommunerna

Under valperioden skär regeringen Katainen-Stubb ner statsandelarna till kommunerna med 3,8 miljarder euro jämfört med läget 2011. Genom att dra ner så enormt mycket på statsandelarna gör regeringen det betydligt svårare för kommunerna att tillhandahålla social- och hälsovård och andra basala tjänster. Staten flyr helt enkelt sitt ansvar. Samtidigt som statsandelen för kommunal service minskar rekordartat mycket blir regeringen inte klar med arbetet att gallra i kommunernas uppgifter och skyldigheter. Det är bara bra att grundlagsutskottet undersöker om det framtida läget är förenligt med grundlagen. Både stora städer och små kommu-

ner är tvungna att försämlra sin service och fatta de tråkiga nedskärningsbesluten och höja kommunalskatten som egentligen är en plattskatt. De får alltså stå för de beslut som regeringen inte klarar av att ta.

Under hela valperioden ser kommunerna ut att få bara 145 miljoner euro för att utveckla den nya lagfästa social- och hälsovårdsservicen. Med det beloppet är det meningen att kommunerna ska klara av de nya uppgifter och förpliktelser, som de får i strid med tidigare löften. Det handlar bland annat om äldreomsorgslagen, kriterierna för kvaliteten inom barnskyddet och en av de största reformen under hela valperioden, nämligen den nya socialvårdslagen. Samma belopp ska dessutom räcka till att förbättra servicen till personer med funktionsnedsättning som utlovat, utveckla servicestrukturen, stärka primärvården, förbättra elevhälsan och satsa mer på hemservice till barnfamiljer. Beloppet är på tok för litet om man ser till behovet, och i synnerhet till regeringens utfästelser. Motsättningarna mellan befintliga resurser och förpliktande lagstiftning håller på att spränga alla gränser.

Verkställigheten av äldreomsorgslagen, totalrevideringen av socialvårdslagen, lagen om familjevård, barnskyddet och servicen till familjer kräver stora satsningar och det verkar vi inte få. Många av de reformer som regeringen Katainen gav löften om har runnit ut i sanden. Ett av de mest flagranta exemplen är samordningen av kriterierna för stödet för hemvård av barn. Regeringen skyfflar över ansvaret på nästa regering och låter den ta hand om alla de löften som getts.

Stöd för närståendevård

Äldrevården består av många delar och närståendevården och stödet till den är viktiga element.

Ungefär en miljon finländare hjälper regelbundet någon närstående, visar undersökningar. I Finland finns det uppskattningsvis 300 000 fall av närståendevård och 60 000 av dem är både bindande och krävande. Men bara i en liten del av fallen har de närstående rätt att få lagstadgat stöd. I lagen om närståendevård definieras närståendevårdare som en person som ingått avtal

med kommunen om närståendevård av en närstående. Det finns ungefär 40 000 närståendevårdare som fått ett beslut om stöd för närståendevård.

Närståendevården är i många hänseenden ett meningsfullt och mänskligt sätt att ta hand om en närstående och en väsentlig del av vården och omsorgen om äldre. Genom närståendevård sparar samhället in ungefär två miljarder euro. Många gånger är närståendevårdaren själv till åren kommen. Följaktligen är det av största vikt att de får hjälp med att klara av vården.

Vi förutsätter att utbetalningen av stödet för närståendevård förs över på FPA med en gång. Det är det enda sättet att garantera samordnade kriterier i hela landet. Det är också det enda sättet att se till att varje närståendevårdare får adekvat stöd oberoende av hemkommun. Utan adekvata resurser och nödvändiga beslut går det helt enkelt inte att nå det nationella målet för minskad institutionsvård. Med större satsningar på närståendevård kan vi få bukt med det ökande vårdbehovet när slutenvården trappas ner.

Vi är beredda att avsätta 30 miljoner euro i extra anslag för att stödet för närståendevård ska lyftas över på FPA från och med den 1 juli 2015.

Det krävs konkret handling för att förbättra barnskyddet

Kvalitetskriterierna för barnskyddet måste träda i kraft med en gång. Kompetensen inom barn- och ungdomsarbete måste garanteras. Tillräckligt mycket personal måste utbildas och arbetsmetoderna förbättras. En enmansutredning av Aulikki Kanaoja har lagt fram 54 förslag till åtgärder och de måste verkställas snabbt.

Det måste finnas metoder för att ingripa när barn och barnfamiljer mår dåligt. Vi behöver proaktivt arbete och den kommunala hemhjälpen till familjer måste återinföras. Vi föreslår ett extra anslag på 20 miljoner för detta.

Nedskärningarna i anslagen till sektorsforskningen leder till uppsägningar

Statliga beslut måste grunda sig på relevant expertis och noggrann beredning. Forskningen på sektorsforskningsinstitutet och beslutsstödet riskeras på ett allvarligt sätt. Också utskottet sä-

ger att risken är att institutets myndighetsuppdrag sätts på spel mer än bara tillfälligt. Konsekvenserna för möjligheterna att få extern finansiering betyder att ännu fler blir uppsagda.

Överföringen av avkastningen från Penningautomatföreningen är ett stort hot mot lotterilagen och framtiden för den tredje sektorn. Enligt budgeten för 2015 ska 30 miljoner euro av avkastningen från Penningautomatföreningen styras till de allmänna momenten i budgeten.

Det ställer till med stora problem för ensamrätten till hasardspel om avkastningen används för något annat ändamål än vad som anges i lotterilagen. Enligt vår mening är det både ohållbart och oacceptabelt att regeringen över huvudet tänker sig att använda avkastningen från Penningautomatföreningen till att finansiera budgeten.

Strukturella reformer:

1) Mer vind i seglen för den finansiella reformen av social- och hälsovården

Det brådskar med ny lagstiftning om hur social- och hälsovården ska ordnas och finansieras. Den parlamentariskt beredda lagen om en vårdreform måste genomföras inom den tidsram som partiledarna kom överens om den 23 mars 2014. Den sittande riksdagen måste hinna godkänna lagen om ordnade av social- och hälsovård.

Dessutom väntar det finansiella systemet på att bli omstrukturerat. De framtida finansieringsmodellerna har bred parlamentarisk förankring och de måste bli klara inom den utsatta tiden för parlamentarisk beredning, nämligen den 28 februari 2015.

Vi i Centern ställer oss bakom principen att människor ska få större möjligheter att själva välja tjänsteleverantör. Principen att pengarna följer med patienten måste införas i hela vårdkedjan. Men det kräver att informationssystemen är anpassade. Vi måste få mer information om servicen och insatserna — innehåll, kvalitet och kostnader. Vi har att göra med en genomgripande reform som måste kunna länka ihop uppgifter och beslut inom förvaltningen. I finansieringen gäller det att tillämpa en modell som utnyttjar några få källor i stället för flera och som

är enklare och öppnare än det vi har nu. Den offentliga finansieringen bör koncentreras till de kommande social- och hälsovårdsområdena. Om det behövs, måste man experimentera sig fram till en rikstäckande lösning.

2) Bättre arbetsförmåga, längre arbetsliv

Arbetsmarknadens organisationer har nått en uppgörelse om de framtida pensionerna. Det ligger nu på regeringens ansvar att den lagberedning överenskommelsen kräver görs så snart som möjligt.

En akut insats för att förlänga arbetslivet är att ta itu med en genomgripande reform av rehabiliteringen. Vi i Centern anser att arbetsförmåga kan förebyggas genom att rehabiliteringssystemen ses över. Den resurs som de partiellt arbetsföra utgör bör tas bättre till vara.

Det råder stor samsyn om att arbetslivet måste förlängas. Snabbare inträde i arbetslivet, mer ork i arbetet och pensionspolitiska beslut är de komponenter som vi måste gå vidare med.

Vi behöver lagstiftningsreformer som ger personer med partiell arbetsförmåga bättre chanser att hävda sig på arbetsmarknaden. Det minsta man kan göra är att sätta i gång med förberedelserna direkt. Det krävs nya angreppssätt för att kombinera sociala trygghetsförmåner, löner och skatter. Målet måste vara att skapa en enkel socialförsäkring som motiverar till arbete. Det måste finnas alternativa sätt att gå framåt. Vi tycker att man ska söka sig fram via försök, exempelvis för att komma framåt med en medborgarlön.

Det behövs större flexibilitet i arbetslivet: förkortad arbetsvecka och kortare arbetsdagar kan vara en välfungerande lösning för dem som vill satsa på att ta hand om sina barn eller sina åldrande föräldrar.

Vårt mål är enkla sociala trygghetssystem som motiverar till arbete. Arbete måste i alla lägen ge mer i netto än arbetslöshet. Det betyder i vissa fall att stöd ska ges ut trots att stödtagaren söker arbete. En reform är i allra högsta grad påkallad i ett läge när både adekvat grundtrygghet och chanserna att undvika marginalisering kräver åtgärder.

3) Gallring bland de kommunala uppgifterna

Under beredningen av sina strukturpolitiska beslut har regeringarna Katainen och Stubb lovat att gallra bland kommunernas uppgifter och förpliktelser till ett värde motsvarande 1 miljard euro. Detta arbete har inte på långa vägar nått så långt som utlovat. Det finns propositioner som täcker in ungefär 350 miljoner euro. För att nå fram till målet vill regeringen i rödaste rippet införa en så kallad utgiftsregel för att få bukt med utgifterna inom social- och hälsovården.

Med besluten, strategierna och förberedelserna medger regeringen att den misslyckats med gallringen. I princip är utgiftsregeln en bra sak. Men den slutliga lösningen måste vara konstitutionellt förankrad för att människor ska få hjälp när de behöver.

För att balansera upp den kommunala ekonomin har regeringen bestämt att äldre människor inte längre ska bo på institution i så hög grad som nu utan i stället klara sig hemma. Det är ett välkommet syfte. Men det löser sig inte utan åtgärder. Till exempel måste stödet till närstående-vård gå hand i hand med reformen.

Avvikande mening

Vi anser

att finansutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 15 oktober 2014

Juha Rehula /cent
Terhi Peltokorpi /cent
Anu Vehviläinen /cent

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Vi Sannfinländare ser med stor oro på det statsfinansiella läget. Det krävs åtgärder för att balansera upp ekonomin. Regeringens sparåtgärder och sparpolicy slår hårdast mot låg- och medelinkomsttagarna, som redan nu har svårt att klara sig ekonomiskt. En del av sparbesluten för social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde undergräver köpkraften mer än de gagnar de offentliga finanserna och vissa av besluten ger besparingar, men är ett allvarligt hot mot människors välfärd och ökar polariseringen. Vi i Sannfinländarna kan inte godta regeringens linje. I det rådande ekonomiska läget är det viktigast att se till att stötta och stärka de basala strukturerna och de grundläggande frågorna för att det fortsatt ska finnas en bra och stark grund att bygga framtiden för alla ålderskategorier på.

Därför föreslår vi följande:

Det måste vara slut med att köra basservicen i botten och servicen i glesbygden måste garanteras

Det råder obalans mellan kommunernas uppgifter och de till buds stående medlen. Staten vill återigen skära i pengarna till kommunerna trots att kommunerna redan nu är hårt ansatta. Kommunerna ska till exempel betala en större andel av arbetsmarknadsstödet till långtidsarbetslösa. Det säger sig självt att servicen till folket försämras när staten sparar på kommunernas bekostnad. I stället för att gång på gång dra ner på statsandelarna till basservicen ska staten ge kommunerna mer resurser för att folket ska få nödvändig offentlig service. Dessutom är det dags att se över och gallra med hård hand bland de kommunala uppgifterna.

Vidare måste det finnas service i hela landet, också i glesbygden. Men så vill regeringen återigen höja egenandelen för reseersättningar. Som vi vet slår sparåtgärden hårdast mot de som bor i glesbygden och mot äldre som ofta behöver färdtjänst. Trenden förefaller att vara att alla ersättningar ska bort och all service bara finnas på ett

ställe. Vi kräver att närsservice garanteras alla i hela landet och på lika villkor. Det är viktigt att lagen om ordnande av social- och hälsovård kan sättas i kraft. Om den inte i tillräckligt hög grad kan garantera att det finns närsservice i framtiden, anser vi att en lag om närsservice måste beredas och införas.

Stopp för nedskärningar i välfärden för barn och unga

En långsiktig och ansvarsfull familjepolitik låter vänta på sig. Vi kan inte godta att regeringen skär ner i välfärden för barn och unga. Vi Sannfinländare är djupt oroade över den nonchalans som präglar regeringens beslut om barn, unga och familjer.

Nedskärningarna i barnbidraget är bara ett exempel på att regeringen saknar en samlad bild av sina egna beslut och konsekvenserna av dem. Nedskärningen har stora effekter för låginkomsttagarnas vardag, hur mycket man än vill vifta bort det. Finland kan inte räddas med en liten skenbesparing med marginell betydelse, men regeringen lyckades vända bort uppmärksamheten från sin egen oförmåga att fatta stora strukturella beslut. Skattemodellen för att kompensera nedskärningen hjälper inte upp familjernas vardag, när pengar behövs varenda vardag. Dessutom är avdraget inte till någon nytta för de familjer som har det allra sämst ställt. Regeringen sparar helt kallt på de mest utsatta barnfamiljerna och passade samtidigt på att bryta mot principen med barnbidrag. Det är inte gratis att planera, bygga upp och driva det nya systemet, och vi får inte glömma att det bara är en tillfällig ändring.

Barnbidraget hör till de viktigaste transferringarna till barnfamiljerna och det är explicit avsett för att användas till kostnader för barnen. Enligt en uppskattning från riksdagens interna utredningstjänst är barnbidragets reella värde 2015 nästan 30 procent lägre för det första barnet och nästan hela 40 procent lägre för det an-

dra barnet jämfört med 1994. Under den här valperioden har det reella värdet på barnbidragen sjunkit mer än det har gjort på tjugo år. Värdenedgången och nedskärningen slår hårdast mot barnfamiljer med små inkomster och berövar en del av barnens möjligheter till ett friskt och gott liv. Barnfattigdomen är ett faktum som vi måste motarbeta med alla medel. Vi Sannfinländare godkänner inte att barnbidragen skärs ner.

Enligt vårt sätt att se är det viktigt att satsa starkt på hjälp till barn och unga. Än så länge har Finland inget program med en policy för barn, unga och familjer och det ger utslag i att satsningarna på barn och unga är miserabla. Det sektorsövergripande samarbetet fungerar inte och i många kommuner är servicen till barn och unga hårt eftersatt. Extra oroade är vi Sannfinländare över läget inom mentalvårdsarbetet bland barn och unga och den ökande marginaliseringen och de allvarliga och komplexa problem som utsattheten för med sig. Allt detta är mycket oroväckande såväl samhällsligt som samhällsekonomiskt, men också i ett mänskligt perspektiv. Regeringen har avsatt 16 miljoner euro för reformen av socialvårdslagen och den anknytande ändringen av barnskyddslagen, men Institutet för hälsa och välfärd bedömer att det behövs ytterligare minst 60 miljoner bara för att nå de nationella minimimålen för mödra- och barnavårdscentralerna, skolhälsovården och studerandehälsovården på hälsovårdscentralerna. Satsningar på barn och unga och deras välfärd betalar sig mångdubbelt. Ändå har regeringen inte mod nog att satsa ordentligt på den biten.

Avvecklad institutionsvård kräver mer närståendevård och hemservice

När platser på institution dras in, är det sannolikt att allt sjukare äldre bor kvar hemma och behöver vård. Följaktligen kommer stödtjänster inom närståendevården och hemservicen att få större betydelse. Enligt en enkät som gjorts av Institutet för hälsa och välfärd bedömer nästan 50 procent av de som är över 63 och har fått stödtjänster till närståendevård att stödet är otillräckligt. Stöd behövs dels för att komplettera själva vården, dels för att närståendevårdaren själv ska

orka med sin uppgift. De som tar hand om sina närstående orkar inte alltid kräva stöd. Därför är det viktigt att stödtjänsterna är så lätt tillgängliga som möjligt. I dagsläget har närståendevårdarna och de närstående varierande villkor eftersom utbudet på stöd varierar från kommun till kommun. Systemet skulle bli mer rättvist om vårdarvodet lyftes över på FPA. Samtidigt skulle fler få stöd för närståendevård. Dessutom finns det all anledning att höja vårdarvodet. Vidare gäller det att satsa mer på hemservice. Det är viktigt att respektera de närståendes människovärde för att de inte ska bli föremål som förvaras inom hemmets fyra väggar utan möjligheter till ett mänskligt liv. Också annan äldreservice måste kunna få större anslag om uppföljningen i höst visar att servicen är bristfällig, anser vi.

Kapad höjning av pensionsindex sänker köpkraften mer än den ger besparingar

Folkpensions- och arbetspensionsindex höjs med bara 0,4, och inte med 1,1 procent, och det försämrar mångas köpkraft. Det är inte bara pensionerna som sjunker när indexhöjningen blir mindre. Också många andra förmåner är kopplade till indexet, exempelvis grunddagpenningen vid arbetslöshet, arbetsmarknadsstödet, handikappförmånerna, studiepenningen och fronttilläggen. Genom sänkningarna sparar den offentliga sektorn ungefär 125 miljoner euro, men allmänhetens köpkraft minskar med uppskattningsvis 230 miljoner euro. Köpkraften minskar alltså mer än vad man sparar in. En sådan sparatgärd får inte ekonomin att återhämta sig. I stället får många låginkomsttagare se livsviktiga slantar försvinna ur plånboken. Det är ansvarslöst att inte höja indexet fullt ut. Nu låter regeringen de svaga i samhället betala för de fel den själv begått. Hur ansvarslös regeringens politik är framkommer också av att det inte finns några planer på att ersätta den uteblivna höjningen senare utan effekten ska vara bestående. Pensionärer ska få lindrigare beskattning genom att avdraget för pensionsinkomst höjs i kommunalbeskattningen. Men det är inte till någon större nytta för de som har mycket små pensioner.

Halveringen av stödet för hemvård av barn gör att barnomsorgen kostar mer och inskränker familjernas valfrihet.

Halveringen mellan mamman och pappan motiveras med att förvärvsgraden bland kvinnor måste öka och att man vill motivera män att stanna hemma och ta hand om barnen. Forskarna anser dock att en stor del av de kvinnor som varit hemma med barn över två år blir arbetslösa och att det inte är särskilt sannolikt att papporna stannar hemma. Dessutom är möjligheterna att stanna hemma för att ta hand om barnen i hög grad beroende av de ekonomiska realiteterna. Den totala sysselsättningen stiger inte även om regeringens förhoppning om fler förvärvsarbetande kvinnor och fler män som stannar hemma slår in. Dessutom får familjen mindre frihet att välja den omsorgsform som passar bäst i livssituationen, när stödet delas upp mellan föräldrarna. I och med ändringen kommer behovet av barnomsorg att öka kraftigt samtidigt som kostnaderna för arbetslöshet stiger. Regeringen försöker jämna ut kostnaderna med inskränkningar i den subjektiva rätten till barnomsorg och skära i barnbidraget. Vi kräver att beslutet att dela stödet för hemvård av barn jämnt mellan föräldrarna tas tillbaka och vill också i fortsättningen låta

familjerna själva bestämma hur de ordnar barnomsorgen utifrån sin livssituation.

Sparbetinget för forskningsinstitutet ger dåliga beslut

Återigen drabbas sektorsforskningen inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde av besparingar. Vi vill påpeka att en stor del av institutens verksamhet består av expertverksamhet, myndighetsuppdrag, register och datalager. Forsknings- och utredningsverksamheten behövs för expert- och myndighetsverksamheten. Så här utifrån sett förefaller det som att regeringen inte är kapabel att utnyttja dokumenterad information som underlag för sina beslut. Så egentligen är det inget att undra över att man anser sig kunna spara på institutens bekostnad. I det rådande ekonomiska läget är det allra viktigast att fatta vettiga och långsiktiga beslut, och ministeriet måste utnyttja institutens datalager bättre. Men det går inte om man slår undan benen på sektorsforskningen.

Avvikande mening

Vi anser

att finansutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 15 oktober 2014

Hanna Mäntylä /saf
Laila Koskela /saf
Ari Jalonen /saf

AVVIKANDE MENING 3

Motivering

I programmet "Ett öppet, rättvist och djärvt Finland" från 2011 för sexpartiregeringen Katainen sägs det följande: "Den ökade ojämlikheten utgör ett hot mot det finländska samhället och levnadssättet. Regeringen arbetar beslutsamt för att utveckla och stärka välfärdssamhällets grundläggande strukturer. Fattigdomen, ojämlikheten och ojämställdheten ska minskas. Familjernas välfärd ska förbättras och vars och ens delaktighet i samhället ska ökas." Dessutom sägs det i avsnittet om välfärden att regeringen "arbetar effektivt för att motarbeta fattigdom och utslagning".

Rambesluten från i våras i fempartiregeringen Katainen och budgetpropositionen för 2015 från regeringen Stubb talar ett annat språk och har helt andra socialpolitiska vägval eftersom budgeten för nästa år ökar fattigdomen och ojämlikheten bland medborgarna.

Nu får låginkomsttagarna och i synnerhet flerbarnsfamiljerna det ännu svårare att klara av vardagen, när barnbidraget skärs ner med 110 miljoner euro och bara en del familjer får tillbaka förlusten genom ett skatteavdrag och indexet för arbetslöshetsersättningar och övriga sociala trygghetsförmåner minskar med hela 91 miljoner euro. Beslutet ökar gapet mellan familjer med olika stora inkomster och låginkomsttagarnas möjligheter att ge sina barn en trygg och inspirerande levnadsmiljö.

Frågan om vilken roll nedskärningarna i barnbidraget spelar måste bedömas som ett led i de beslut som regeringen redan tidigare har fattat och de budgetbeslut som nu ökar barnfamiljernas utgifter och minskar deras inkomster. En stor del av de föreslagna nedskärningarna drabbar nämligen barnen och barnfamiljerna. Exempel på andra beslut som drabbar samma grupper är priserna inom kollektivtrafiken och högre skatt på bränsle, som gör det dyrare att använda egen

bil och lägre avdrag för arbetsresor, men också beslut som höjer boendekostnaderna, bland annat lägre avdrag för bostadslån, vilket också skärper inkomstskatten, och högre fastighets-skatt.

Dessutom kommer regeringens nedskärningar i statsandelarna till kommunerna att kräva besparingar inom kommunsektorn. Det i sin tur har stora negativa konsekvenser för social- och hälsovården i hela landet, men nedskärningarna slår hårdast mot de kommuner i östra och norra Finland som redan nu tampas med dålig ekonomi.

Att skära i anslagen till utveckling och forskning inom förebyggande social- och hälsovård är att sätta utvecklingen och långsiktiga besparingar inom denna sektor på spel.

Den ekonomiska ramen för 2016 raserar det beslut om läkemedelsersättningar som ingår i regeringsprogrammet från 2011. Det var meningen att personer som ofta är sjuka och låginkomsttagare skulle få betala mindre och personer som bara då och då är sjuka betala lite mer. Det är fullkomligt hopplöst att ta bort ytterligare 26 miljoner euro så avskalat som systemet är redan nu. För att de strukturella sparbetningen ska bli rättvisa måste vi med en gång se till att läkemedel används på ett fullgott sätt och satsa på billigare, men lika effektiva synonympreparat. Regeringens generella linje för den ekonomiska politiken och anpassningsåtgärder för inemot tre miljarder euro ska tillämpas under en konjunktursvacka, där tillväxten inom den privata sektorn är obefintlig och både företagens och hushållens förtroende för ekonomin uppvisar bottenoteringar, vilket är förödande för den sociala utvecklingen. Anpassningsbesluten gör att den ekonomiska utvecklingen stannar upp ordentligt och arbetslösheten stiger kraftigt. Samtidigt ökar ojämlikheten mellan medborgarna ännu mer.

Avvikande mening 3 /vänt

ShUU 10/2014 rd — RP 131/2014 rd

Avvikande mening

Vi anser

att finansutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 15 oktober 2014

Erkki Virtanen /vänt